

արիասիրտ սրբերոյ բայց չգիտենք, թէ ինչպէս երկիւղը և թուլութիւնը կը պաշարէր նոցա, եթէ Աստուծոյ խօսքը օգնութեան չհասներ և զօրավիգ չլինէր նոցա:

Մեծ է ուրեմն նորա կենդանարար զօրութիւնը, որով մխիթարում և քաջալերում է մեզ, երբ մենք ամաչում ենք մեր սեփական թուլութիւնից և չը գիտենք ի՞նչպէս շարունակենք մեր կեանքը, ինչպէս առաջ գնանք, Աստուծոյ խօսքը մեզ թէ է տալիս և առաջ մղում: Արդեացէք երկնաւոր վարդապետի մահից առաջ կրած չարչարանքները և դուք կը զգաք, որ քրիստոնեայ էք դէպի՝ նա ունեցած սիրոյ շնորհիւ,՝ Նորա անունն էք կրում և ինչ որ առաջ ձեր աչքում կարեւորութիւն ունէր, այժմ չնչին է երևում և ինչ որ առաջ ձեր հպարտութիւնն էր կազմում բեռնած է այժմ՝ Նորա հետ խաչի վերայ:

Արդեացէք Ս. Գրքում երկնային երանութեան և փառքի մասին և դուք կը զգաք, որ յառաջ պէտք է ընթանաք որչափ կարելի է արագ, որովհետեւ ձեր առաջ փայլում է երկնային լուսոյ պսակը, Երբէք մարդս այնպէս բարձր չէ կանգնած նիւթական շահի կամ աշխարհային փառքի հաշիւներին, քան այն ժամանակ, երբ նորա հոգին խորատուգուած է ճշմարտութեան Հոգու մէջ, որով ներշնչուած է Ս. Գրքը,՝ նա ոչ միայն մխիթարում է, այլ և վեհութիւն է տալիս:

Եւ ի՞նչպէս յաճախ մեր նախազգուշացուցիչն է նա և պաշտպանը, ես կը գնայի աջ կամ ահեակ, եթէ որ Աստուծոյ օրէնքը չստէր, թող քո աչքերը նայեն ուղիղ և թող քո արտեանունքները չը շնչուին ուղիղ ծանապարհից: Ս. Գրքը յաճախ մեր կեանքի ծովի վերայ փոթորիկ նախազուշակելով համոզում է մեզ, իրրեւ անզգոյշ ծովազնացների մնալ նաւահանգստում:

Եյս Գրքի սուրբ խօսակցութիւնը սրբազործում և կերպարանափոխում է մեր հոգին՝ Քրիստոսի պատկերի համաձայն: Ընորհչը ձեր մէջ չի զարգանալ, եթէ դուք չէք կարգում Ս. Գրքը, եթէ Աստուծոյ խօսքը մօտիկ չէ ձեր սրտին, այն ժամանակ դուք չէք կարող յոյս ունենալ Աստուծոյ վերայ, եղէք յաճախ Աստուծոյ ս. խօսքի հետ և դուք ևս սուրբ կը լինէք, եթէ յափշտակուէք ժամանակակից վէպերով և ամեն տեսակ դատարկ զբոսերով՝ ձեր ժամանակը իղուր կը վատնուի, բայց եթէ Ս. Գրքի ուսումը լինի ձեր առաջնորդը՝ այն ժամանակ դուք իսկական մարդ կը լինիք:

«Եւ յորժամ յառնիցես՝ խօսակից իցէ քեզ»
Մօտենում է ժամանակը, երբ մենք բոլորս կը նըն-

ջենք մահուան քնով: Ո՛հ ինչպիսի երջանկութիւն պիտի զգանք մենք, երբ զարթնինք կրկին, եթէ մօտ ենք եղել Աստուծոյ խօսքին,՝ նա կը խօսէ այն ժամանակ մեզ հետ և կը նորոգէ իւր բարեկամական յարաբերութիւնը, Այն ժամանակ կը կատարուեն այն խոստումները, որ մեզ կեանք էին տալիս. ապագայ երանութեան մասին եղած բոլոր յայտնութիւնները կիրազործուին և Քրիստոսի դէմքը, որ այժմ երևում է մեզ իրրեւ մի պղտոր ապակու միջից, բոլորովին կը բացուի մեր առաջ և փայլ կը տայ մեզ, ինչպէս արեւն իւր բոլոր զօրութեամբ: Տայ՝ ուրեմն Աստուած, որ սիրենք Աստուծոյ խօսքը և սնունքը նորանով, որպէս զի կարողանանք ապրել ի փառս Աստուծոյ մեր կեանքի բոլոր օրերում:

Թարգմ. Ռ. Ս.

ԲԱՐԻՈՅ ԵՒ ՉԱՐԻ ԳԱՂԱՓԱՐԸ

Ըստ Պրոֆ. Պաուլսենի:

Եյն խնդիրը, թէ արդեօք *հրոսեյից* է չարը սկիզբն առել՝ զբաղեցրել է ամէն ժամանակ մտածող մարդոց, և անթիւ փորձեր են եղել ցոյց տալու համար, թէ հակառակ նորա գոյութեան աշխարհս *սյնուամենայնիւ* բարի է: Եթէ մենք այդ փորձը կրկնում ենք, նորա համար չէ անշուշտ, որ ապացուցանենք, թէ իրական աշխարհը բացարձակ բարի է, կամ կարելի եղածների մէջ ամենաբարին, բացարձակի ու անսահման կարելիութեան մասին մեր հասկացողութիւնը հեռու չէ գնում: մենք կարող ենք միայն առել, թէ ի՞նչ է աշխարհը մեզ համար: Այդ նկատմամբ ահա, կարծում ենք, կարելի է ցոյց տալ, որ նա ընծայում է մեր բնութեան համապատասխանող զարգացման պայմանների մեր ոյժերի արծարծման ծառայող միջոցներ, մեր կեանքին, եթէ ինքներս կամենանք, հարուստ և գեղեցիկ բարգաւաճում: Մեզ համար այնպէս՝ ինչպէս որ կանք, մի ուրիշ զը-

րականապէս տարբեր աշխարհ, ոչ պէտքեւ
կան կլինէր և ոչ տանելի:

Սովորական է որոշել երկու տեսակ չա-
րիք՝ բնական և բարոյական: Առաջին տեսա-
կի մէջ կարելի է կրկին զանազանել այնպի-
սիները որոնք մեզինքն զուրս գտնուած բնու-
թեան մէջ են տեղի ունենում և այնպիսիներ-
ը որոնք մեր սեփական բնութիւնից են կախ-
ուած:

Առաջին կարգին պատկանում են այն
բոլոր արգելքները որ բնութիւնը յարու-
ցանում է մարդու կարիքների և ցանկու-
թեանց դէմ: Հողի սակաւաբերութիւնը, կլի-
մայի անախորժութիւնը՝ այն բոլոր չարաբաղդ
գիպուածները որոնք աշխատութեան պտու-
ղը ոչնչացնում են և կեանքը վտանգի մէջ
դնում: Հեղեղ ու չորութիւն, կայծակ և երկ-
րաշարժ: Այս արգելքներից որը և առնենք՝
կոտենենք որ անհրաժեշտ է այն աշխատանք և
քաղաքակրթութիւն յառաջ բերելու համար:
Եթէ արտը ինքն իրեն ցորեն տար, անտառից
ամէն տեսակ պտուղներ առատութեամբ քա-
ղէինք՝ ոչ երկրագործութիւն կլինէր և ոչ
այգեգործութիւն: Եթէ կլիման ամենուրեք
մարդու հաճոյքներին համապատասխան լի-
նէր, բնակարանների պէտք չէր զգացուի:
Եթէ մեր բոլոր կահկարասիքն ծառերի վե-
րայ բուսնէր և տարին մի անգամ երկնքից
կօշիկներ թափուէին մեզ համար՝ արհեստ-
ները աւելորդ կդառնային: Ծուլութեան և
քնի մէջ կանցնէր մեր կեանքը: Նոյնը պէտք
է ասել նաև պատահական դժբաղդութիւն-
ների մասին: Ի հարկ է գիշարել և ամէն մի
մասնաւոր գէպքում պարզել և համոզել, որ
պատահած չարիքը անհրաժեշտ էր և բա-
րերար հեռեանքներ ունի: Բայց կարելի է
խորհուրդ տալ և օգնել մարդոց, այդպիսի
չարիքներ գէպի բարին դարձնելու: Սովորա-
բար, երբ մենք ժամանակ անցնելուց յետոյ
յիշում ենք այն գոբաղդութիւնը, որ սե-
փական ուժերով և ուրիշի օգնութեամբ
յաղթահարել ենք՝ նա այլ ևս իբրև չարիք
չէ երևում մեզ, այլ իսկական բարիքի փոխ-
ուած:

Նման եղրակացութեան կգանք, եթէ
մեր մարմնոյ և հոգւոյ թուլութիւնից յա-
ռաջ եկած՝ զրկանքներն ի նկատի առնենք:
Կարելի է երեակայել այնպիսի մի մարմին,
որ ոչ մի վնասակար ազդեցութեան չենթարկ-
ուէր, անհամեմատ աւելի ուժեղ և գիմաց-
կուն լինէր քան մեր մարմինը: Կարելի է
նաև այնպիսի բանականութիւն երեակայել,
որ շատ բարձր լինէր մերից, գիտութեան ու
ճշմարտութեան հասնելու համար մոլորու-
թիւններ և նախապաշարումների դէմ
կռուելու պէտք չունենար՝ բայց դժուար չէ
նախատեսել, որ հեռեանքը նոյնքան պակաս
ցանկալի կլինէր, ինչքան վերև յիշուած
գէպքերում: Երկրի պտուղը մեզ համար այն
գինը չէր ունենայ, ինչ որ ունի, եթէ ա-
ռանց քրտինքի ձեռք բերուէր: Գիտութեան
թիւնը մեր աչքում այնպէս վսեմ չէր երևայ,
եթէ ամէնքի համար պատրաստ տրուած լի-
նէր:

Մինչև իսկ հիւանդութիւնն էլ մարմ-
նական պակասութիւնները յառաջադիմու-
թեան նշանաւոր շարժիչներ են: Նոցա պատ-
ճառով են զարգացել բժշկական գիտութիւն-
ները, մարմինն ու կեանքը ուսումնասիրու-
թեան առարկայ դարձել: Հիւանդութիւնը
կրթիչ ազդեցութիւն է գործում թէ հի-
ւանդի և թէ շրջապատողների վերայ: սովո-
րեցնում է խոհմտութեամբ գործ գնել կեն-
սական ոյժերը: Նա մի մեծ գպրոց է համ-
բերութեան, անձնութիւնութեան, խնամող սի-
րոյ և գթասրտութեան համար՝ յատկու-
թիւնների, որոնք ամբողջ կեանքի մէջ ի-
րենց արժէքն ունին: Քրիստոնէական հա-
ւատը իրաւունք ունի մեզ սովորեցնելու, որ
չարեաց նպատակը մեր փրկութեան համար
իրբև փորձութիւն ծառայելն է:

Քեթիւն ազանին, ասում է Կանտ, որ ազատ
թուլէքով օգը ճեղքելիս զգում է նորա
գիմաղբութիւնը՝ կմտած է գուցէ, թէ անօգ-
տարածութեան մէջ աւելի հեշտ կլինէր թուշե-
լը: Բայց իրօք ինչպէս օգի գիմաղբութիւնն
անհրաժեշտ է թուշելու համար, այնպէս էլ

առարկաների մեր կամքին ցոյց տուած դիմադրութիւնն է անհրաժեշտ. մեզ համար չկայ գործունէութիւն առանց դիմադրութեան, չկայ երջանկութիւն առանց արգելքների:

Ըստ երևութին խնդիրն աւելի ծանրանում է. երբ խօսքը բարոյական չարեաց մասին է. սակայն զժուար չէ նաև այստեղ ցոյց տալ ինչքան էլ այդ տարօրինակ թուի թէ բարոյական չարքն իսկ ուրեմն չարութիւնն ըստ ինքեան՝ մի անհրաժեշտ տարր է իրերի բնական կարգի կամ մարդկային ազգի պատմութեան մէջ: Նա ունի երկու հիմնական տեսակներ՝ զգայականութիւն և անձնասիրութիւն: Առաջինը ամբողջութեամբ է իւր մէջ այն բոլոր թուլութիւնները և մոլորութիւնները, որոնք յառաջ են գալիս երբ խոհականութիւնը կորցնում է զգայական ցանկութիւններին զեկամարելու ոյժը. անժուժկալութիւն, ցոխութիւն, ծուլութիւն, թեթեամտութիւն, երկչոտութիւն: Իսկ անձնասիրութիւնը արմատ է այնպիսի մոլութիւնների, որոնք ուղղուած են ի վնաս շրջապատող մարդոց, ազահութիւն, անարգարութիւն, չարասրտութիւն, ամբարտաւանութիւն: Երկու տեսակներն էլ մենք մէջտեղից զերցնել չենք կարող, առանց պակասացնելու նոցա հակառակ բարիքների ոյժը: Խնայէս առաջին կարգի առաքինութիւնները՝ լրջմտութիւն, անկոնստանտութիւն, քաջութիւն, այնպէս նաև երկրորդ կարգին՝ արդարութիւն, բարի կամեցողութիւն՝ ամենեւին հիմք չէին ունենայ, եթէ մարդու զգայական բնութիւնը իբրև մի դիմադիր ոյժ չներկայանար, որը յաղթահարել պէտք է: Այս ճշմարիտ է ոչ միայն անձնական, այլ և օտար մոլութիւնների նկատմամբ, որոնց ազդեցութեանը մենք ընկերական կեանքի մէջ ենթարկուում ենք: Անարգարութիւն տեսնելը կամ կրելը մեր մէջ յառաջ է բերում գաղափար և հասկացողութիւն օրէնքի մասին, ստույթիւնն ու խորամանկութիւնը բարձրացնում են մեր աչքում ճշմարտախօսութեան և արդարամտութեան ար-

ժէքը: Խոստարտութեան և չարութեան մօտ փայլում են բարեհոգութիւնն ու ազնուութիւնը: Զուր չէ բանաստեղծի մէկը զանազան տեսակ պակասութեանց տէր մարդոց իւր ուսուցիչներ անուանել: Մարդկութեան բոլոր հերոսները չարի հետ կռուելով են դարձել այն, ինչ որ են: Սոկրատէսի կենդանագիրը լրիւ չէր լինի առանց նորա մահուան դատապարտուելու և ենթարկուելու պատմութեան: Զիտ մի պատկեր, որ աւելի յուզիչ, աւելի պաշտելի, աւելի սիրովիչ լինէր՝ քան Խաչեցեալի պատկերը. բայց նկարագրել նորան չէր կարելի առանց իւր պատմական շրջապատի, առանց փարիսեցիների և դպիրների, անձնահաճ քահանայապետի և երկչոտ դատաւորի մոլեռանգ ամբօխի և բիրտ զինուորների: Մի խօսքով, հանել չարը պատմութեան միջից՝ նոյն է թէ հանել բարւոյ կռիւր նորա դէմ այսինքն այն ամենալսեմ և ամենամեծ բանը, որ մարդկութիւնը ներկայացնել կարող է՝ բարոյական հերոսութիւնը: Բայց ոչ միայն այս, այլ նաև ամբողջ պատմութիւնը կկորցնէ իւր բովանդակութիւնը: Պետութիւն և եկեղեցի, իրենց բոլոր բարդ կազմակերպութեամբ, նշանակութիւն ունին միայն այն դէպքում, երբ մարմնաւոր և հոգեւոր բարիքները պաշտպանել ու զարգացնել պէտք է հակառակ չարի ներգործութեան:

Խնդիր է սակայն, արդեօք նորա համար, որ չարը մի անհրաժեշտ օղակ է իրերի բնական կարգի մէջ, օրինաւոր է նորա գոյութիւնը և իւր սեփական արժէքն ունի: Այդ ի հարկէ մեր կարծիքը չէ ամենեւին: Չարն ինքն իւր համար ասած ոչ մի արժէք չունի և ոչինչ գոյութեան իրաւունք. նա միայն բարւոյ համար է, սորա գործունէութեան և իրագործման շարժառիթ լինելու համար: Այստեղ նոյն յարաբերութիւնը կայ, ինչ որ լուսոյ և խաւարի մէջ: Նկարիչը չէ կարող առանց ստուերների նրկարել. բայց այն, ինչ որ նա ցոյց տալ է կամենում, ստուերը չէ, այլ լոյսն ու գոյնը: Այսպէս նաև կեանքի և պատմութեան

մէջ: Չարը բացասութիւն է, ոչնչութիւն, միայն բարւոյ գիմնդրութեան շնորհիւ նա մի տեսակ իրականութիւն և գործունէութիւն ունի: Բայց նորա գործունէութիւնը յօգուտ իրեն չէ. նա շինող գործութիւն չունի, որովհետեւ պառակտուած է ինքն իւր մէջ, Նա ունի, ինչպէս Կանտն ասում է, «այն իւր բնութիւնից անբաժան յատկութիւնը, որ հակառակում է ինքն իրեն և քայքայում»: Այդ նկատելի է նաև նորանից, որ դրական անբարոյականութիւն չկայ, անբարոյականութիւնը, ինչպէս և մարդութիւնը, օրէնք չէ ծանաջում: Բոլոր ճշմարտութիւնները կարելի է մի սխտեմի վերածել, բայց մարդութիւնների համար սխտեմ չկայ: Նշանից շեղուելու համար, ասում է Էպիկտէտ, նպատակակէտ չկայ դրած:

Ահա այս մտքով է բացատրում Գէօֆէն մարդկային պատմութիւնը իւր նշանաւոր Ֆաուստ ողբերգութեան մէջ: «Պատմութիւնը իրենց բնական գիրքի մէջ է դնում չարն ու բարին, որոնք ներկայում կարծես փոխել են իրենց դերերը, նա բարձրացնում է և ամբողջ աշխարհին յայտնի է կոցուցանում բարին ու մեծը, որ իւր ժամանակին ստրկական կերպարանքով էր շրջում ու դատապարտեալի նստարանի վերայ էր նստած, և ի չիք դարձնում ու մերկացնում իւր ոչնչութեամբ չարն ու ստորը, որ երբեմն վառահեղ շուքով ճեմել է աշխարհի վերայ և իւր գործակալների ճոնջող ձառերով իրբւ մեծ և իրական ինչ հոգակուել: Այսպիսով նա չարից բարի արգիւնք է հանում: Դուք չար անել մտածեցիք, բայց Աստուած մտածեց բարի անել՝ ահա թէ ի՞նչ է սովորեցնում մեզ պատմութիւնը: Այդ սովորեցնում է մանաւանդ աշխարհի վերայ տեղի ունեցած ամենամեծ պատմութիւնը՝ Յիսուսի պատմութիւնը: Չկայ աւելի հոգի և սիրտ տուող մի պատմութիւն, քան նորա չարչարանաց նկարագիրը: Ինչքան մեծ էր երևակայում իրեն Պիղատոսը, երբ նա դատաստանի էր նստած Յիսուսի վերայ. «Ո՞չ գիտես, եթէ իշխանութիւն ունիմ հանել

զքեղ ի խաչ, և իշխանութիւն ունիմ արձակել զքեզ»: Նա մտքով անգամ անցկացնել էր կարող թէ իւր առաջ կանգնած այդ ողորմելի Հրէայն վառագաւոր մի մարդ կլինի, ուր մնաց այնպիսի մէկը, որ կոչուած էր տիեզերական պատմութեան ընթացքը շրջելու: Կարիք իսկ չկար Նորան մէջտեղից վերցնել: Հռովմէական պետութեան խաղաղութիւնը վրդովելու կարողութիւն Նա չունէր: Բայց քանի որ այդ անտանելի հրէաները իրենից ձեռք չպէտք է քաշէին, շարունակէին պէտք է իրենց աղաղակներով ու բողբոջով անհանգիստ անել ի՞նչ վնաս արդեօք մի թշուառական մէկ երկու օր աւելի կապրի, թէ պակաս: արժէ՞ դորա համար սիրտ պըլտորել: Եւ ահա պըմուկը իւր գլխից հեռացնելու համար՝ նա նոցա ձեռքն է տալիս անմեղ դատապարտեալին: — Իսկ այժմ. ինչպէս փոխուել են դերերը: Պիղատոս վաղուց անյայտացած կլինէր յաւիտեական մոռացութեան ծովի մէջ, որ այնքան դատաւորներ ու քահանայապետներ է կլանել, եթէ նորա անունը կապուած չլինէր այն անձի յիշատակի հետ, որին նա խաչ հանել տուեց. խաչելութեան պատմութիւնը դժուար է անել առանց Պիղատոսի անունը յիշելու: Եւ այսպէս, քանի գեռ աշխարհիս վերայ պատմական յիշողութիւն կայ՝ պէտք է պատմուի միշտ այդ իւր հանգստութիւնը որոնող, ճշգասէր անշուշտ, բայց եթէ կարելի է նաև արդարութեան պաշտպան՝ դատաւորի վճռի մասին. ինչպէս որ յաւիտեան պէտք է պատմուի այն շրջահայեաց քահանայապետի պատմութիւնը, որ այնպէս պարզ կերպով համոզել գիտէր թէ իրեն թէ իւր ատենակիցներին, «լաւ է մեզ, զի այր մի մեռանիցի ի վերայ ժողովրդեանս, և մի ամենայն ազգս կորիցէ»: Այժմ է նոցա մատուցած ծառայութեան կամ պատուի համար կպատմուի այս պատմութիւնը, այլ աշխարհիս բոլոր ծայրերում գտնուած քահանայապետներին և դատաւորներին հասկացնելու, որ նոցա վճիռը, մարդոց և իրերի արժէքի մասին վերջնական չէ, և ընդ-

Հակառակն բոլոր արդարութեան համար հաշիւաւորութիւնը և դատաւարութեան շնորհիւ այն միջոցով արարական վտանգութիւնը ներշնչելու, որ նոյն դատար տակի բարձր մի տեսանքի առաջ պէտք է վճարուի քան ներկայ դատարաններն են:

ԲԱՐԵՒՆ.

ԵՆԵՂԵՑԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿՈՆ.

ԿՂԹՈՒԼԻ ԵՆԵՂԵՑԻ

— Հոգովս պապի Լեոն ԺԳ-ի առողջութեան մասին տարածուած աննպատ լուրերն ստուգուում են: Խորին ծերութեան հասած քահանայապետն հետզհետեւ ուժաստատ է լինում: այս ամսուան ընթացքում տեղի ունեցած Կոնստանտնուպոլիսի ժամանակ պապին պատգարակով են ներս բերել: Մարմնի տկարութիւնը սակայն ոչ մի կերպ չէ նրա ազդեցութիւնը հոգովս քահանայապետի հոգեկան եռանդը: այդ եկեղեցական համագումարի մէջ նա կրկին ցոյց է տուել իւր անչեղ ընթացքն ու գործունէութեան ոյժը: Պապն առիթ առնելով ներկայ քաղաքական անցքերից, խօսել է և հայկական խնդրի մասին: նա ցաւ է յայտնել քրիստոնէից հաւածանքի վերաբերութեամբ և խոստացել է օգնութիւն հասցնել կոտորածներից ազատուած հայերին: Տաճկաստանի տառապեալ հայերի համար ի հարկ է լծանգ արժէ այժմ ամէն մի քրիստոնէական օժանդակութիւն և երանք թէ այս անգամ պապական օգնութիւնը զուտ քրիստոնէական լինի և ոչ ըստ սովորութեան հոգովսական եկեղեցու, շահագիտական, Եղջ ունիք: որ քրիստոնէայ աշխարհը իւր օգնութիւնն այս նուագ գոնէ փոխարինարար չի աւելի և ձեռք կը քաշի տառապեալ ժողովրդին հաւատափոխութեան գնով օգնութիւն հասցնելուց:

Լեոն ԺԳ. մի այլ նշանատր յայտարարութիւն ևս արել է: այն է՝ որ ինքը վերականգնում է Ալեքսանդրիոյ պատրիարքութիւնն Ղապիւնների համար: Այս հանդիսաւոր ժողովից յետոյ պապը 24 նոր եպիսկոպոսներ է ձեռնադրել և մի քանի եպիսկոպոսների և կարգինալութիւն է տուել:

— Ս. Գրքերի ֆրանսերէն թարգմանութեան վերաբնութեան գործն յառաջադիմում է հետզհետեւ: նոր Ատակարանի վերստուգութիւնն արդէն իսկ աւարտուած է: իսկ Հին Ատակարանի վերաբերութեամբ յանձնարարուած է շատ հմուտ ուսուցիչ-

ների և հոգեւորականների որ իրենց նկատողութիւններն հաղորդեն սինոդական յանձնախմբին: յոյս կայ որ բոլոր գործն աւարտի մինչև 1896 թուին:

— Կիրակնօրեայ հանգստութեան խնդրին Իտալիայում դեռ ևս յարուցուած չէ: ինչպէս հոգովսական կայսրութեան օրերում: այնպէս էլ այժմ Իտալիոյ քաղաքներում կիրակին հասարակ օրուանից չէ դանազանուում: որովհետեւ ժողովուրդը միակերպ աշխատում է թէ կիրակի և թէ հասարակ օրերին: Այս չարիքի առաջը ոչ կաթոլիկ եկեղեցին է առել և ոչ էլ երկրի օրէնսդրութիւնը: այժմ հիւսիսային Իտալիայում ձայներ են լսուում կիրակին օրութեամբ պահելու մասին: որ երեւի շուտով արձագանգ կը գտնի թէ եկեղեցական և թէ աշխարհական շրջաններում:

— Այս տարի յունիս ամսին Վեստմինստրում հիմը ձգուեցաւ կաթոլիկաց մայր եկեղեցու: Սա պիտի լինի Անգլիոյ մեծագոյն եկեղեցին: Եկեղեցու միջին նաւի տարածութիւնը պիտի լինի 13,800 քառակուսի ոտնաչափ: իսկ բոլոր շէնքը պիտի բնէ 54,000 քառակուսի ոտնաչափ: Եկեղեցին շինուում է բաղնիքի ձևով: որովհետեւ զօթական ոճով շինելու համար շատ մեծ ծախք է պահանջուում: Շէնքը պիտի աւարտուի երեք տարուան ընթացքում:

ՕՐԹՈՂՈՔՍ ԵՆԵՂԵՑԻ.

1. ՏԻԵՋԵՐԱԿԱՆ ՊՈՏՐԻՈՐԲՈՒԹԻՒՆ.

— Տիեզերական պատրիարքը մի շրջաբերական կոնգակով պատասխան է տուել Հոգովս պապի միութեան հրաւերին: Այս շրջաբերականը, որի բառացի թարգմանութիւնը տպագրուած է ուսաց «Եկեղեց. Համալսարանում» (№ 44 և 45) հերքում է պապի պատմական և դաւանական պատճառարանութիւններն: Եթէ «Երարատ» ներք էջերը թոյլ տան, մենք այդ կոնգակից կը հրատարակենք քաղուածօրէն գրաւոր կէտերը:

— Տաճկաց կառավարութիւնը գոհ չը լինելով Կ. Պոլսի յունաց պատրիարքի չէզոք դրութիւնից հայերի վերաբերութեամբ, առաջարկութիւն է արել Անթիմոս պատրիարքին, որ գոհունակութիւն յայտնէ Սուլթանի կառավարութիւնից և դրուատելով գաւառների բարօրութիւնը: Տեքքէ բարենորոգմանց կարեւորութիւնը: Պատրիարքական խորհուրդն այդ առաջարկը մերժել է: աչքի առաջ ունենալով, որ Անատոլուի անկարգութիւնների մէջ և յոյներն էլ մեծամեծ վնասներ են կրել: